

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

**В.С. Коверза, М.Т. Шендригоренко, Н.С. Іванова,
О.В. Неізнана, Л.Я. Шевченко, В.А. Янковський**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ**

**ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК І ГРОШОВО-КРЕДИТНА
ПОЛІТИКА**

Ступінь: бакалавр

Кривий Ріг
2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

**В.С. Коверза, М.Т. Шендригоренко, Н.С. Іванова,
О.В. Неізнана, Л.Я. Шевченко, В.А. Янковський**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ**

**ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК І ГРОШОВО-КРЕДИТНА
ПОЛІТИКА**

Ступінь: бакалавр

Затверджено на засіданні
кафедри фінансів, обліку та
оподаткування
Протокол № 10
від “ 25 ” січня 2021 р.

Рекомендовано навчально-
методичною радою ДонНУЕТ
Протокол № 5
від “28” січня 2021 р.

Кривий Ріг
2021

УДК 368 (072)
К 12

Коверза В.С.

К 12 Методичні рекомендації для вивчення дисципліни «Центральний банк і грошово-кредитна політика» [Текст]/ М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів, обліку та оподаткування; В.С. Коверза, М.Т. Шендригоренко, Н.С. Іванова, О.В. Неівестна, Л.Я. Шевченко, В.А. Янковський – Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2020. – 61 с.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти і включають інформацію щодо змісту модулів та тем дисципліни, планів семінарських занять, завдань для самостійного вивчення та розподілу балів за видами робіт, що виконуються ними протягом вивчення дисципліни.

© Коверза В.С., Шендригоренко М.Т.,
Іванова Н.С., Неівестна О.В., Шевченко Л.Я.,
Янковський В.А., 2020

©Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені Михайла Туган –
Барановського, 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ЧАСТИНА 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	7
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	12
Змістовий модуль 1. Організаційні засади діяльності центральних банків	13
Змістовий модуль 2. Діяльність центральних банків у сфері регулювання банківської діяльності	14
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	29
Змістовий модуль 1. Організаційні засади діяльності центральних банків	30
Змістовий модуль 2. Діяльність центральних банків у сфері регулювання банківської діяльності	36

ВСТУП

Основним органом державного регулювання макроекономічних процесів вітчизняної грошово-кредитної системи виступає Національний банк України, який за допомогою грошово-кредитних методів, від імені держави координує діяльність банківської системи в цілому, має вирішальний вплив на стабільність грошової одиниці, надійність банківських установ, дієвість платіжно-розрахункового механізму, що загалом визначає ефективність функціонування всієї економіки країни.

Навчальна дисципліна «Центральний банк і грошово-кредитна політика» забезпечує підготовку здобувачів вищої освіти і разом з іншими дисциплінами формує інтегрований підхід до підготовки економістів.

Ціль - формування у здобувачів вищої освіти теоретичних та прикладних знань в системі монетарної політики і функціонування центрального банку, його ролі і місця в проведенні грошово-кредитної політики, забезпечення стійкості національної валюти, стабільності банківської системи, оптимальної організації платіжної системи і динамічного розвитку економіки в умовах ринкових відносин.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Центральний банк і грошово - кредитна політика» є вивчення змісту завдань і основних напрямків діяльності центрального банку, його механізмів та інструментів грошово-кредитної політики, за допомогою яких банк регулює пропозицію (масу) і ціну грошей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати:

- статус та напрями діяльності центрального банку;
- правову основу діяльності центрального банку;
- порядок проведення емісійно-касової роботи в центральному банку;
- характеристику видів рефінансування центральним банком діяльності комерційних банків;
- основи організації та регулювання платіжної системи;
- порядок регулювання центральним банком діяльності банків другого рівня;
- порядок регулювання центральним банком діяльності небанківських фінансових установ;
- методику здійснення банківського нагляду за діяльністю банків другого рівня;
- методику здійснення банківського нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ;
- класифікацію державного боргу та порядок здійснення платежів з погашення та обслуговування державного боргу;
- основи формування валютної політики;
- основні засади грошово-кредитної політики та фінансові інструменти

грошо- во-кредитної політики.

Уміти:

- самостійно оцінювати стан грошового ринку, банківської системи, небанківського фінансового сектору;
- практично вирішувати питання, що стосуються взаємовідносин центрального банку і банків другого рівня, центрального банку та уряду;
- аналізувати поточний стан готівкового грошового обігу та самостійно формулювати перспективи його оптимізації;
- аналізувати і оцінювати показники, що характеризують структуру грошової маси, та оцінювати вплив центрального банку на грошову масу;
- виконувати розрахунки економічних нормативів, що регулюють діяльність комерційних банків;
- оцінювати ефективність механізму грошово-кредитної політики.

ЧАСТИНА 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
Обов'язкова (для здобувачів вищої освіти спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Обов'язкова дисципліна
Семестр (осінній / весняний)	весняний
Кількість кредитів	4
Загальна кількість годин	120
Кількість модулів	1
Лекції, годин	32
Практичні / семінарські, годин	16
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	72
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	3
самостійної роботи студента	4,5
Вид контролю	екзамен

2. Програма навчальної дисципліни

Ціль - формування професійних компетентностей щодо основ діяльності та функціонування центрального банку; відповідальності за стратегію та тактику поведінки банку на ринку; набуття вмінь та навичок обробки та узагальнення інформації щодо роботи центрального банку.

Завдання: вивчення змісту завдань і основних напрямків монетарної, грошово-кредитної політики, діяльності та функціонування центрального банку, його ролі і місця, забезпечення стійкості національної валюти, стабільності банківської системи, оптимальної організації платіжної системи і динамічного розвитку економіки в сучасних умовах.

Предмет: фінансово-економічні відносини, які обумовлюють виникнення та функціонування центральних банків та діяльність центрального банку України по виконанню своїх головних задач.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Виникнення центральних банків, їх задачі та функції

Тема 2. Регулювання готівкового грошового обігу та емісія грошей

Тема 3. Кредитні відносини центральних банків з комерційними банками

Тема 4. Організація міжбанківських розрахунків

Тема 5. Кредитно – розрахункове обслуговування уряду

Тема 6. Валютне регулювання та контроль
 Тема 7. Регулювання банківської діяльності та нагляд
 Тема 8. Нагляд за ринком небанківських фінансових послуг.
 Тема 9. Грошово - кредитна політика та інструменти її реалізації
 Тема 10. Центральний банк – інформаційно -аналітичний центр грошово-кредитної системи

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі:			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
Змістовий модуль 1. Організаційні засади діяльності центральних банків					
Тема 1. Виникнення центральних банків, їх задачі та функції	10	2	-	-	8
Тема 2. Регулювання готівкового грошового обігу та емісія грошей	11	2	2		7
Разом за змістовим модулем 1	21	4	2	0	15
Змістовий модуль 2. Діяльність центральних банків у сфері регулювання банківської діяльності					
Тема 3. Кредитні відносини центральних банків з комерційними банками	13	4	2	-	7
Тема 4. Організація міжбанківських розрахунків	13	4	2	-	7
Тема 5. Кредитно – розрахункове обслуговування уряду	13	4	2	-	7
Тема 6. Валютне регулювання та контроль	13	4	2	-	7
Тема 7. Регулювання банківської діяльності та нагляд	13	4	2	-	7
Тема 8. Нагляд за ринком небанківських фінансових послуг.	10	2	-	-	8
Тема 9. Грошово - кредитна політика та інструменти її реалізації	13	4	2	-	7
Тема 10. Центральний банк – інформаційно -аналітичний центр грошово-кредитної системи	11	2	2	-	7
Разом за змістовим модулем 2	99	28	14	0	57
Усього годин	120	32	16	-	72

4. Теми семінарських /практичних/ лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1.	Семінар – дискусія Регулювання готівкового грошового обігу та емісія грошей	2
2.	Семінар запитань і відповідей Кредитні відносини центральних банків з комерційними банками	2
3.	Семінар запитань і відповідей	2

	Організація міжбанківських розрахунків	
4.	Семинар – дискусія Кредитно – розрахункове обслуговування уряду.	2
5.	Семинар з виконанням розрахункових завдань Валютне регулювання та контроль.	2
6.	Семинар з виконанням розрахункових завдань Регулювання банківської діяльності та нагляд за ринком небанківських фінансових послуг	2
7.	Семинар з виконанням розрахункових завдань Грошово - кредитна політика та інструменти її реалізації.	2
8.	Семинар запитань і відповідей Центральний банк – інформаційно -аналітичний центр грошово-кредитної системи.	2
Всього		16

5. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: впродовж семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів).

Оцінювання студентів протягом семестру (очна форма навчання)

№ теми семинарського/ практичного заняття	Аудиторна робота				Позааудиторна робота	Сума балів
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання, задачі	Обговорення теоретичних питань теми	ПМК	Завдання для самостійного виконання	
Змістовий модуль 1						
Тема 1	1	1	1	5	2	1
Разом змістовий модуль 1	1	1	1	5	2	18
Змістовий модуль 2						
Тема 2	1	1	1		2	3
Тема 3	1	1	1		2	3
Тема 4	1	1	1		2	3
Тема 5	1	1	1		2	3
Тема 6	1	1	1		2	3
Тема 7	1	1	1		2	3
Тема 8	1	1	1		2	3
Разом змістовий модуль 2	7	7	7	5	14	32
Усього	8	8	8	10	16	50

**Оцінювання студентів протягом семестру
(заочна форма навчання)**

Поточне тестування та самостійна робота			Підсумковий тест (екзамен)	Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання	50	100
15	25	15		

Загальне оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

ЧАСТИНА 2
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ
ЗАНЯТЬ

ОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ

Тема 2. Регулювання готівкового грошового обігу та емісія грошей

Семінар 1 «Регулювання готівкового грошового обігу та емісія грошей» *Семінар – дискусія*

План заняття:

1. Дискусійне обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Необхідність, мета та завдання банківського регулювання.
2. Інституційна побудова органів банківського регулювання.
3. Основні напрями та форми регулювання банківської діяльності.
4. Система резервів на покриття банківських ризиків.
5. Система гарантування депозитів.

2. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

Теми доповідей – презентацій (здобувачі вищої освіти обирають одну тему і готують міні – доповідь (3 - 4 сторінки) та презентацію до неї):

1. Сутність регулювання діяльності банків в Україні.
2. Створення і державна реєстрація банків.
3. Порядок надання ліцензій на здійснення банківських операцій.
4. Економічні нормативи регулювання діяльності банків.
5. Система гарантування вкладів фізичних осіб в Україні.

3. Індивідуальне тестування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 3. Кредитні відносини центральних банків з комерційними банками

Семінар 2 «Кредитні відносини центральних банків з комерційними банками» Семінар - запитань і відповідей

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Суть фінансової системи, її склад та принципи побудови.
2. Загальна характеристика сфер і ланок фінансової системи.
3. Проблеми розвитку фінансової системи в Україні.
4. Зміст та призначення фінансової політики.
5. Види фінансової політики (бюджетна політика, податкова політика, грошово-кредитна політика, інвестиційна політика, митна політика), їх характеристика.
6. Типи фінансової політики.
7. Методи реалізації фінансової політики.
8. Фінансова стратегія і фінансова тактика.
9. Особливості сучасної фінансової політики України.

2. Понятійний диктант.

3. Індивідуальне тестування.

Тема 4. Організація міжбанківських розрахунків

Семінар 3 «Організація міжбанківських розрахунків» Семінар - запитань і відповідей

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Економічна суть, класифікація і характеристика міжбанківських розрахунків.

2. Еволюція міжбанківських розрахунків в Україні.
3. Організація здійснення розрахунків через системи електронних платежів НБУ.
4. Перспективи розвитку міжбанківських розрахунків в Україні.
5. Створення національної системи масових електронних платежів.

2. *Понятійний диктант.*

3. *Індивідуальне тестування.*

Тема 5. Кредитно – розрахункове обслуговування уряду
Семінар 4 «Кредитно – розрахункове обслуговування уряду»
Семінар – дискусія

План заняття:

1. *Дискусійне обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*

1. Розвиток кредитних відносин НБУ з урядом.
2. Роль НБУ на первинному ринку державних цінних паперів.
3. Аукціони з розміщення державних цінних паперів.
4. Роль НБУ в процесі обслуговування зовнішнього боргу країни.
5. Кредити, що їх отримує Центральний банк від міжнародних фінансово-кредитних організацій.

2. *Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.*

Теми доповідей – презентацій (здобувачі вищої освіти обирають одну тему і готують міні – доповідь (3 - 4 сторінки) та презентацію до неї):

1. Касове виконання державного бюджету.
2. Кредитування уряду й обслуговування державного боргу.
3. Операції центрального банку як агента уряду.
4. Основні моделі системи касового виконання державного бюджету.
5. Еволюція системи касового виконання державного бюджету в Україні й сучасний механізм.
6. Еволюція кредитних відносин НБУ з урядом.
7. Роль НБУ на ринку державних цінних паперів.
8. Роль НБУ в обслуговуванні внутрішнього та зовнішнього державних боргів.

3. *Індивідуальне тестування.*

Тема 6. Валютне регулювання та контроль
Семінар 5 «Валютне регулювання та контроль»
Семінар з виконанням практичних завдань

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Повноваження НБУ у сфері валютного регулювання.
2. Характеристика методів валютного регулювання і контролю.
3. Структура золотовалютного резерву та методи управління його розміром.
4. Платіжний баланс: методи його оцінки і прогнозування.
5. Операції з банківськими металами.
6. Економічна сутність і необхідність валютного регулювання.
7. Становлення системи валютного регулювання в Україні.
8. Основні повноваження НБУ як головного органа валютного регулювання.
9. Класифікація і характеристика методів регулювання валютного курсу.
10. Регулювання НБУ поточних валютних операцій.
11. Валютний контроль: зміст і задачі.

2. Виконання практичних завдань:

1. Київська філія Правекс-банку 20.11 2020 оголосила котировку валют: USD/UAH = 28,150 – 28,500; USD/EUR = 1,243 – 1,25. Визначити кросс-курс купівлі/продажу EUR/UAH.

2. Японський банк хоче купити в учасника фінансового ринку долари США в обмін на JPY 750 млн. Визначити, яку котировку встановлює учасник фінансового ринку і скільки доларів отримає японський банк.

3. Банк надає кредит у сумі 5 млн. дол. США на 3 міс. За процентною ставкою 7,25 % річних. Дата здійснення операції – 14 жовтня 2020 р. Визначити, скільки грошей одержить цей банк у визначений термін?

4. Банк у Полтаві об'явив наступне котирування валют на звітну дату: долару США до грн.: 27,98 - 28,02; євро до грн. : 30,45 - 30,55;

Визначити крос-курс продажу та купівлі доларів США за євро по даному банку.

5. Банк у Києві оголосив наступні повні котирування валют:

- долару США до грн. : 28,00 - 28,05;
- євро до 1 грн.: 30,65 - 30,85;
- фунт стерлінгів до 1 грн.: 38,45 - 38,77.

Визначити, яку суму отримає клієнт банку при обміні на долари США 500 євро та 100 фунтів стерлінгів.

Тема 7. Регулювання банківської діяльності та нагляд
Тема 8. Нагляд за ринком небанківських фінансових послуг
Семінар 6 «Регулювання банківської діяльності та нагляд за ринком
небанківських фінансових послуг»
Семінар з виконанням практичних завдань

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Економічна суть, необхідність і задачі регулювання банківської діяльності та нагляду.
2. Сучасний стан та тенденції розвитку ринків небанківських фінансових послуг.
3. Організація системи банківського регулювання та нагляду.
4. Повноваження регулятивно-наглядових банківських органів.
5. Основні напрями регулювання НБУ діяльності комерційних банків.
6. Нормативно – правове регулювання діяльності ринку небанківських послуг.
7. Реєстрація та ліцензування комерційних банків.
8. Установлення НБУ економічних нормативів, що регламентують діяльність комерційних банків.
9. Суть, призначення та порядок розрахунків економічних нормативів.
10. Організація аудиту комерційних банків.

2. Виконання практичних завдань:

1. До територіального управління НБУ надійшов пакет документів для реєстрації Національним банком України акціонерного банку. За даними установчого договору, підписаного засновниками банку та засвідченого відбитком їх печатки, склад засновників банку складається з мінімально допустимої законодавчо кількості осіб, серед яких:

ПАТ «Дністер» - 60 % статутного капіталу банку;

ПАТ «Київбанк» – має акції у сумі, еквівалентній 15 % статутного капіталу банку;

ПАТ «Рейно» – сума акцій становить 10 % статутного капіталу.

Решта акціонерів мають однакову кількість акцій. Статутний фонд сформовано на мінімально допустимому законодавством рівні.

Необхідно вказати загальну кількість учасників та визначити суму, яка була внесена кожним з учасників.

2. На основі приведених даних розрахувати регулятивний капітал для діючого місцевого кооперативного банку. Оцінити, чи дотримується банк вимог НБУ щодо мінімального розміру регулятивного капіталу Н1. Вихідні дані (тис. грн.):

- зареєстрований статутний капітал – 1500000;

- несплачений зареєстрований статутний капітал – 0;
- емісійні різниці – 43000;
- резервні фонди – 0;
- загальні резерви – 500000;
- прибуток минулого року, що очікує затвердження – 600000;
- прибуток поточного року – 250000;
- резерви під стандартну заборгованість за кредитами клієнтам – 350000;
- результати переоцінки основних засобів – 44000;
- субординовані зобов'язання – 220000.

3. Регулятивний капітал банку становить 26870 тис. грн. Активи банку характеризують такі дані (тис. грн.):

- банкноти та монети в касі банку – 44000;
- кошти на рахунках в НБУ – 843000;
- боргові цінні папери центральних органів виконавчої влади, що рефінансуються НБУ – 2200000;
- кошти в інших банках за рейтингом «інвестиційний клас» – 4546000;
- кредити клієнтам – 4770000;
- основні засоби – 88000;
- зобов'язання банку за акцептами, аваліями – 50000;
- гарантії з кредитування – 45000.

Чи дотримується банк вимог НБУ щодо нормативу адекватності регулятивного капіталу Н2?

4. Регулятивний капітал банку становить 26870 тис. грн., у тому числі основний капітал – 26430 тис. грн. Активи банку – 570000 тис. грн.. Зобов'язання – 32786 тис. грн. Чи дотримується банк вимог НБУ щодо нормативів Н3 ?

Тема 9. Грошово - кредитна політика та інструменти її реалізації

Семінар 7 «Грошово - кредитна політика та інструменти її реалізації»

Семінар з виконанням практичних завдань

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Зміст грошово-кредитної політики центрального банку.
2. Визначення стратегії і тактики грошово-кредитної політики.
3. Цілі грошово-кредитної політики: стратегічні, проміжні та оперативні.
4. Характеристика та класифікація грошово-кредитної політики.
5. Політика обов'язкових резервних вимог.

6. Політика рефінансування комерційних банків.
7. Політика операцій на відкритому ринку.
8. Інші інструменти грошово-кредитної політики НБУ в умовах ринкової економіки.

2. Виконання практичних завдань:

1. Норматив обов'язкових резервів становить 15 %, період резервування — 10 днів.

Дні періоду	Сума залучених коштів, тис. грн.	Залишки на коррахунку в НБУ, тис. грн.	Дні періоду	Сума залучених коштів, тис. грн.	Залишки на коррахунку в НБУ, тис. грн.
01	2480	410	06	2380	350
02	2560	430	07	2460	400
03	2550	420	08	2560	430
04	2590	370	09	2390	410
05	2470	380	10	2840	250

Необхідно: визначити розмір обов'язкових резервів комерційного банку за період резервування; оцінити дотримання банком мінімальних резервних вимог; пояснити, як обов'язкові резерви банків використовують як інструмент грошово-кредитної політики.

2. Відомі такі звітні дані комерційного банку:

Група кредитів	Заборгованість, тис. грн.	Вартість забезпечення (з урахуванням коефіцієнта коригування), тис. грн.
Стандартні	2400	700
Під контролем	600	350
Субстандартні	300	200
Сумнівні	200	50
Безнадійні	1000	—

Визначте: валовий кредитний ризик за кредитами; чистий кредитний ризик за кредитними операціями; розмір резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями; напями використання коштів резерву за стандартними і нестандартними кредитами.

3. Згідно зі звітними даними комерційного банку відомі такі дані про дебіторську заборгованість, що виникла на підставі договорів:

Строк з дня завершення дії договору	Сума дебіторської заборгованості, тис.	
	на 01.02.	на 01.03
до 30 днів	200	180
31 – 60 днів	230	250

61 – 90 днів	200	250
понад 90 днів	150	150

Необхідно: визначити розрахункову суму резерву на покриття можливих втрат від дебіторської заборгованості станом на 01.02 та 01.03 поточного року; відкоригувати розмір резерву на кожну дату, якщо відомо, що станом на 01.02 цього року сформований резерв фактично становив 300 тис. грн.

Тема 10. Центральний банк – інформаційно -аналітичний центр грошово-кредитної системи
Семінар 8 «Центральний банк – інформаційно -аналітичний центр грошово-кредитної системи»
Семінар - запитань і відповідей

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Функції і повноваження центрального банку як агента Уряду.
2. Обслуговування внутрішнього зовнішнього боргу.
3. Механізм розміщення ОВДП через НБУ.
4. Обслуговування зовнішнього боргу.
5. Аналіз і прогнозування економічної ситуації в країні.
6. Інформаційна діяльність НБУ.
7. Публікація центральним банком статистичної та аналітичної інформації з питань грошово-кредитної та банківської статистики.

2. Понятійний диктант.

3. Індивідуальне тестування.

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ

Тема 1. Виникнення центральних банків, їх задачі та функції

Тема 2. Регулювання готівкового грошового обігу та емісія грошей

Семінар 1 «Організаційні засади діяльності центральних банків»

Семінар – дискусія

План заняття:

1. Дискусійне обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Призначення та створення центральних банків.
2. Статус та основи організації центральних банків.
3. Основні напрями діяльності центральних банків.
4. Операції центральних банків.
5. Необхідність, мета та завдання банківського регулювання.
6. Інституційна побудова органів банківського регулювання.
7. Основні напрями та форми регулювання банківської діяльності.
8. Система резервів на покриття банківських ризиків.
9. Система гарантування депозитів.

2. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

Теми доповідей – презентацій (здобувачі вищої освіти обирають одну тему і готують міні – доповідь (3 - 4 сторінки) та презентацію до неї):

1. Організаційно-правові основи центральних банків провідних країн світу.
2. Європейська система центральних банків. Завдання та функції центрального банку.
3. Особливості становлення НБУ як центрального банку.
4. Основні принципи організації системи Національного банку.
5. Економічна самостійність Національного банку.
6. Взаємовідносини з органами державної влади.
7. Функції та операції НБУ.
8. Організаційна структура НБУ.
9. Фінансове забезпечення діяльності НБУ.
10. Сутність регулювання діяльності банків в Україні.
11. Створення і державна реєстрація банків.
12. Порядок надання ліцензій на здійснення банківських операцій.

13. Економічні нормативи регулювання діяльності банків.
14. Система гарантування вкладів фізичних осіб в Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 3. Кредитні відносини центральних банків з комерційними банками

Тема 4. Організація міжбанківських розрахунків

Тема 5. Кредитно – розрахункове обслуговування уряду

Тема 6. Валютне регулювання та контроль

Семінар 2 «Кредитні відносини банків та кредитно – розрахункове обслуговування уряду. Організація міжбанківських розрахунків.»
Семінар з виконанням практичних завдань

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Суть фінансової системи, її склад та принципи побудови.
2. Загальна характеристика сфер і ланок фінансової системи.
3. Проблеми розвитку фінансової системи в Україні.
4. Зміст та призначення фінансової політики.
5. Економічна суть, класифікація і характеристика міжбанківських розрахунків.
6. Еволюція міжбанківських розрахунків в Україні.
7. Організація здійснення розрахунків через системи електронних платежів НБУ.
8. Розвиток кредитних відносин НБУ з урядом.
9. Роль НБУ на первинному ринку державних цінних паперів.
10. Аукціони з розміщення державних цінних паперів.
11. Роль НБУ в процесі обслуговування зовнішнього боргу країни.
12. Економічна сутність і необхідність валютного регулювання.
13. Становлення системи валютного регулювання в Україні.
14. Основні повноваження НБУ як головного органа валютного регулювання.
15. Класифікація і характеристика методів регулювання валютного курсу.

2. Виконання практичних завдань:

1. Наведені нижче статті розмістити в активі чи пасиві балансу центрального банку залежно від їх економічної сутності:

- банкноти та монети в обігу;
- зобов'язання перед МВФ;
- монетарне золото;
- вимоги до комерційних банків;
- депозити уряду;
- цінні папери власного боргу;
- статутний фонд;
- кошти на депозити комерційних банків;
- авуари в спеціальних правах запозичення (СПЗ);
- внутрішній державний борг;
- державні цінні папери.

2. Відобразити зміни у зведеному балансі комерційних банків і в балансі центрального банку після здійснення такої операції: центральний банк купив у ділерів фондового ринку цінні папери вартістю 1000 гр.од.

Зведений баланс комерційних банків (дані умовні)

Стаття балансу	Сума за балансом
Активи:	11000
- кошти на коррахунках у центральному банку:	
- цінні папери	65000
- позички	90000
- інші активи	3500
Зобов'язання і капітал:	105000
- кошти на поточних рахунках клієнтів	
- строкові депозити клієнтів	58300
- позички, отримані від комерційних банків	1700
- позички, отримані від центрального банку	4500

Баланс центрального банку (дані умовні)

Стаття балансу	Сума за балансом
Активи:	
- монетарне золото	10000
- цінні папери	60000
- позички, надані комерційним банкам	4500
- інші активи	4000
Зобов'язання і капітал:	
- готівка в обігу	59500
- кошти на рахунках комерційних банків	11000
- депозити уряду	3000
- капітал	50000

3. Банк оголосив наступні повні котирування валют:

- долару США до грн. : 28,00 - 28,05;

- євро до 1 грн.: 30,65 - 30,85;
- фунт стерлінгів до 1 грн.: 38,45 - 38,77.

Визначити, яку суму отримає клієнт банку при обміні на долари США 500 євро та 100 фунтів стерлінгів.

4. Японський банк хоче купити в учасника фінансового ринку долари США в обмін на JPY 250 млн. Визначити, яку котировку встановлює учасник фінансового ринку і скільки доларів отримає японський банк.

5. Банк надає кредит у сумі 10 млн. дол. США на 6 міс. За процентною ставкою 5 % річних. Дата здійснення операції – 1 грудня 2020 р. Визначити, скільки грошей одержить цей банк у визначений термін?

3. Індивідуальне тестування.

Тема 7. Регулювання банківської діяльності та нагляд
Тема 8. Нагляд за ринком небанківських фінансових послуг
Семінар 3 «Регулювання банківської діяльності та нагляд за ринком
небанківських фінансових послуг»
Семінар з виконанням практичних завдань

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Економічна суть, необхідність і задачі регулювання банківської діяльності та нагляду.
2. Організація системи банківського регулювання та нагляду.
3. Повноваження регулятивно-наглядових банківських органів.
4. Основні напрями регулювання НБУ діяльності комерційних банків.
5. Основні напрями регулювання НБУ діяльності ринку небанківських фінансових послуг.
6. Організаційно – правове регулювання діяльності страхових компаній.
7. Організаційно – правове регулювання діяльності ломбардів.
8. Організаційно – правове регулювання діяльності кредитних спілок.
9. Організаційно – правове регулювання діяльності фінансових компаній.
10. Реєстрація та ліцензування комерційних банків.
11. Установлення НБУ економічних нормативів, що регламентують діяльність комерційних банків.
12. Суть, призначення та порядок розрахунків економічних нормативів.
13. Організація аудиту комерційних банків.

2. Виконання практичних завдань:

1. На основі приведених даних розрахувати регулятивний капітал для діючого місцевого кооперативного банку. Оцінити, чи дотримується банк вимог НБУ щодо мінімального розміру регулятивного капіталу Н1. Вихідні дані (тис. грн.):

- зареєстрований статутний капітал – 5000000;
- несплачений зареєстрований статутний капітал – 0;
- емісійні різниці – 65000;
- резервні фонди – 0;
- загальні резерви – 400000;
- прибуток минулого року, що очікує затвердження – 800000;
- прибуток поточного року – 750000;
- резерви під стандартну заборгованість за кредитами клієнтам – 350000;
- результати переоцінки основних засобів – 24000;
- субординовані зобов'язання – 120000.

2. До територіального управління НБУ надійшов пакет документів для реєстрації Національним банком України акціонерного банку. За даними установчого договору, підписаного засновниками банку та засвідченого відбитком їх печатки, склад засновників банку складається з мінімально допустимої законодавчо кількості осіб, серед яких:

ПАТ «А» - 40 % статутного капіталу банку;

ПАТ «Б» – має акції у сумі, еквівалентній 25 % статутного капіталу банку;

ПАТ «В» – сума акцій становить 20 % статутного капіталу.

Решта акціонерів мають однакову кількість акцій. Статутний фонд сформовано на мінімально допустимому законодавством рівні. Необхідно вказати загальну кількість учасників та визначити суму, яка була внесена кожним з учасників.

3. Регулятивний капітал банку становить 30780 тис. грн., у тому числі основний капітал – 564300 тис. грн. Активи банку – 730000 тис. грн.. Зобов'язання – 132786 тис. грн. Чи дотримується банк вимог НБУ щодо нормативів Н3 ?

4. Скласти баланс центрального банку на підставі таких даних, млн. євро.

Назва статті	Сума, млн. євро
Банкноти та монети в обігу	267,7
Державні цінні папери України	252,2
Депозити казначейства	9,0
Позички, надані комерційним банкам	0,2
Депозити комерційних банків	38,7
Нерухомість банку	1,2
Капітал	5,7
Монетарне золото	17,1

Депозити іноземних держав	0,6
Інші активи	59,1
Інші пасиви	8,1

5. Регулятивний капітал банку становить 26870 тис. грн. Активи банку характеризують такі дані (тис. грн.):

- банкноти та монети в касі банку – 44000;
- кошти на рахунках в НБУ – 843000;
- боргові цінні папери центральних органів виконавчої влади, що рефінансуються НБУ – 2200000;
- кошти в інших банках за рейтингом «інвестиційний клас» – 4546000;
- кредити клієнтам – 4770000;
- основні засоби – 88000;
- зобов'язання банку за акцептами, авалями – 50000;
- гарантії з кредитування – 45000.

Чи дотримується банк вимог НБУ щодо нормативу адекватності регулятивного капіталу Н2?

3. Індивідуальне тестування.

Тема 9. Грошово - кредитна політика та інструменти її реалізації

Тема 10. Центральний банк – інформаційно -аналітичний центр грошово-кредитної системи

Семінар 4 «Грошово - кредитна політика та інструменти її реалізації»

Семінар з виконанням практичних завдань

План заняття:

1. *Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 1. Зміст грошово-кредитної політики центрального банку.
 2. Визначення стратегії і тактики грошово-кредитної політики.
 3. Цілі грошово-кредитної політики: стратегічні, проміжні та оперативні.
 4. Характеристика та класифікація грошово-кредитної політики.
 5. Функції і повноваження центрального банку як агента Уряду.
 6. Обслуговування внутрішнього зовнішнього боргу.
 7. Механізм розміщення ОВДП через НБУ.
 8. Обслуговування зовнішнього боргу.
 9. Аналіз і прогнозування економічної ситуації в країні.
 10. Інформаційна діяльність НБУ.

2. Виконання практичних завдань:

1. Норматив обов'язкових резервів становить 15 %, період резервування — 10 днів.

Дні періоду	Сума залучених коштів, тис. грн.	Залишки на коррахунку в НБУ, тис. грн.	Дні періоду	Сума залучених коштів, тис. грн.	Залишки на коррахунку в НБУ, тис. грн.
01	2480	410	06	2380	350
02	2560	430	07	2460	400
03	2550	420	08	2560	430
04	2590	370	09	2390	410
05	2470	380	10	2840	250

Необхідно: визначити розмір обов'язкових резервів комерційного банку за період резервування; оцінити дотримання банком мінімальних резервних вимог; пояснити, як обов'язкові резерви банків використовують як інструмент грошово-кредитної політики.

2. Відомі такі звітні дані комерційного банку:

Група кредитів	Заборгованість, тис. грн.	Вартість забезпечення (з урахуванням коефіцієнта коригування), тис. грн.
Стандартні	2400	700
Під контролем	600	350
Субстандартні	300	200
Сумнівні	200	50
Безнадійні	1000	—

Визначте: валовий кредитний ризик за кредитами; чистий кредитний ризик за кредитними операціями; розмір резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями; напрям використання коштів резерву за стандартними і нестандартними кредитами.

3. Згідно зі звітними даними комерційного банку відомі такі дані про дебіторську заборгованість, що виникла на підставі договорів:

Строк з дня завершення дії договору	Сума дебіторської заборгованості, тис.	
	на 01.02.	на 01.03
до 30 днів	300	280
31 – 60 днів	250	200
61 – 90 днів	400	450
понад 90 днів	350	250

Необхідно: визначити розрахункову суму резерву на покриття можливих втрат від дебіторської заборгованості станом на 01.02 та 01.03 поточного року; відкоригувати розмір резерву на кожну дату, якщо відомо, що станом на 01.02 цього року сформований резерв фактично становив 300 тис. грн.

4. Центральний банк проводить кредитний тендер. Для участі у ньому були подані такі заявки:

Банк А – 250 гр. од. під 13,50 %;

Банк Б – 250 гр. од. під 10,25 %;

Банк В – 550 гр. од. під 12,80 %;

Банк Г – 200 гр. од. під 14,50 %;

Банк Д – 600 гр. од. під 10,00 %.

Центральний банк прийняв рішення про рефінансування комерційних банків у розмірі 1000 гр. од. Які заявки будуть задоволені, якщо це процентний тендер і ситуація кількісного тендера? Відповідь обґрунтувати.

5. Комерційний банк звернувся до НБУ за отриманням кредиту «овернайт» на суму 68 тис. грн. Яким критеріям повинен відповідати комерційний банк, який звернувся за кредитом «овернайт» до НБУ? Які документи необхідні для отримання кредиту «овернайт»?

3. Індивідуальне тестування.

ЧАСТИНА 3
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ

Тема 1. Виникнення центральних банків, їх задачі та функції

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді та тестових завдань

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Призначення та створення центральних банків.
2. Статус та основи організації центральних банків.
3. Основні напрями діяльності центральних банків.
4. Операції центральних банків.

3. Підготуйте доповідь та її презентацію за обраною темою:

1. Європейська система центральних банків: статус, основні завдання та функції.
2. Базельський комітет з питань регулювання діяльності банків: основи організації, завдання та функції.
3. Національний банк України — центральний банк країни.
4. Регулювання обороту готівки в міжгосподарських розрахунках в Україні.
5. Основні причини створення центральних емісійних банків.
6. Статус, форми функціонування центральних банків світу.
7. Організаційно-правові основи центральних банків світу.
8. Характеристика європейської системи центральних банків.
9. Співробітництво центральних банків з міжнародними фінансовими установами.
10. Правова основа діяльності НБУ.
11. Функції і завдання діяльності НБУ.
12. Відкриття філій і представництв НБУ
13. Повноваження та формування Ради Національного банку України.
14. Організаційна структура НБУ.

4. Виконання тестових завдань.:

1. Для активізації ділової активності центральний банк

- A. підвищує норми резервування для банків
- B. скуповує надлишок готівки в обігу
- C. підвищує облікову ставку
- D. знижує облікову ставку

2. Харктерні риси операції центрального банку

- A. отримання прибутку від будь-яких операцій

- В. монопольне право на емісію грошових знаків
- С. обслуговування усіх суб'єктів господарської діяльності
- Д. обслуговування тільки юридичних осіб, у тому числі великі промислові підприємства

3. Яка з операцій центрального банку належить до активних

- А. надання кредитів уряду на покриття дефіциту державного бюджету
- В. продаж готівки комерційним банкам
- С. зберігання резервів комерційних банків
- Д. залучення коштів урядових структур

4. Яка з операцій центрального банку належить до пасивних

- А. надання кредитів уряду на покриття дефіциту державного бюджету
- В. рефінансування комерційних банків
- С. емісія готівкових коштів в оборот
- Д. операції з міжнародними ліквідними резервами

5. З точки зору власності центральні банки можуть бути

- А. тільки державні
- В. державні, акціонерні, змішані
- С. державні та акціонерні із державною часткою не менше 50%
- Д. державні та акціонерні із державною часткою не менше 80%

6. Головна мета банківського регулювання і нагляду

- А. підтримка стабільності банківської системи, захист інтересів вкладників і кредиторів, зменшення безробіття та інфляції, вирівнювання платіжного балансу
- В. підтримка високої прибутковості діяльності центрального банку
- С. утримання стабільного курсу національної грошової одиниці
- Д. контроль за діяльністю комерційних банків

7. До якого виду операцій відноситься надання центральним банком позики на міжбанківському ринку

- А. до пасивних
- В. до активних
- С. до позабалансових
- Д. немає вірної відповіді

8. Готівка в обігу відображається

- А. в активі балансу центрального банку
- В. в пасиві балансу центрального банку
- С. на позабалансових рахунках
- Д. готівка в обороті – в активі, готівка в сховищі – в пасиві

9. При скороченні золотовалютних резервів центральний банк буде

- А. зменшувати облікову ставку
- В. проводити грошову реформу
- С. проводити девальвацію національної валюти
- Д. немає вірної відповіді

11. Офіційний курс національної грошової одиниці по відношенню до грошових одиниць інших країн встановлює

- A. Міжнародний валютний фонд
- B. центральний банк країни
- C. Міністерство фінансів країни
- D. немає вірної відповіді

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Косова Т., Папаїка О. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 328 с.
2. Кузнецова С., Болгар Т., Пестовская З. Банківська система: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 400 с.
3. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Підруч. / за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006», 2018. 224 с.

Допоміжна

1. Коверза В.С. Сутність дефініції «ресурсний потенціал банку» *Стратегія інноваційного оновлення економіки України в сучасних умовах*: зб. матеріалів Всеук. наук.-практ. інтернет-конф. Маріуполь: ПДТУ, 2020. С.152–155.
2. Банківська система: навч. посіб. / за ред. І.М. Мазур. Дніпро: Пороги, 2017. 444 с. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2779/1/BabenkoLevada_The_banking_system.pdf.
3. Про основні засади грошово-кредитної політики на 2016 - 2020 роки: Постановою Правління НБУ від 18 серпня 2015 р. № 541 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0541500-15>.
4. Основні засади грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу. 2018. URL: <https://bank.gov.ua>.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. Офіційна сторінка. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Міністерство фінансів України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики. Офіційна сторінка. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Тема 2. Регулювання готівкового грошового обігу та емісія грошей

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в

дискусії, оцінювання доповіді та тестових завдань

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Економічна сутність, необхідність і завдання регулювання банківської діяльності та нагляду.
2. Регулятивно-наглядові органи та їх повноваження в Україні.
3. Основні напрями регулювання банківської діяльності.
4. Реєстрація і ліцензування комерційних банків.
5. Законодавча та нормативна регламентація банківської діяльності.
6. Страхування банківських ризиків

3. *Підготуйте доповідь та її презентацію за обраною темою:*

1. Регулювання банківської діяльності в Україні.
2. Допуск банків на вітчизняний банківський ринок.
3. Регулювання достатності капіталу вітчизняних комерційних банків.
4. Регулювання ліквідності вітчизняних комерційних банків.
5. Національний банк України як орган банківського нагляду.
6. Система страхування депозитів: світовий досвід і вітчизняна практика.
7. Механізм емісійно-касового регулювання грошової маси.
8. Організація процесу виробництва банкнот і монет у системі НБУ.
9. Готівковий обіг та робота з грошовими знаками національної валюти.
10. Економічні нормативи регулювання діяльності банків.

4. *Виконання тестових завдань:*

1. Для регулювання курсу гривні щодо іноземних валют Національний банк

- A. використовує золотовалютний резерв
- B. купує та продає цінні папери
- C. встановлює та змінює ставку рефінансування
- D. усі відповіді вірні

2. Готівкові гроші виготовляються

- A. на Банкнотно-монетному дворі НБУ та фабриці банкнотного паперу
- B. будь-яким видавництвом, яке має відповідний дозвіл НБУ
- C. спеціалізованим приватним підприємством, яке має відповідну ліцензію та в межах чітко регламентованих Національним банком
- D. немає вірної відповіді

3. В обіг готівкові кошти випускаються

- A. за рішенням НБУ із погодженням із Кабінетом міністрів
- B. виключно в обмін на безготівкові
- C. у разі недостатності коштів на рахунках Казначейства для виконання державних забор'язень
- D. немає вірної відповіді

4. Для забезпечення організації готівкового грошового обігу Національний банк здійснює

- A. виготовлення та зберігання банкнот і монет
- B. встановлення правил випуску в обіг, обробки, зберігання, інкасації, перевезення, вилучення з обігу та знищення готівки
- C. визначення порядку ведення касових операцій для банків, інших фінансових установ, підприємств і організацій
- D. всі відповіді вірні

5. Загальну суму коштів на коррахунках банків, а також готівкових коштів, які знаходяться в обігу, називають

- A. готівковою базою
- B. грошовим агрегатом
- C. монетарною базою або базовими грошима
- D. усі відповіді вірні

6. Фальшиві та перероблені грошові знаки

- A. не приймаються банками
- B. повинні вилучатись банком та передаватись в НБУ для експертизи
- C. одразу знищуються банком
- D. немає вірної відповіді

7. Для обмеження готівкового обігу НБУ

- A. впроваджує на підприємствах зарплатні проекти
- B. збільшує ставки за депозитами фізичних осіб
- C. зменшує тарифи на інкасацію
- D. немає вірної відповіді

8. Значно зношені – це банкноти

- A. банкноти з втраченими частинами, якщо збереглася ціла частина не менше 55 % первісної площі;
- B. банкноти, розірвані на вузькі смужки та склеєні
- C. зі суттєвими ознаками зносу чи пошкоджень.
- D. всі відповіді вірні

9. До функцій центрального сховища НБУ відноситься

- A. забезпечення приймання, видачі банкнот і монет регіональним підрозділам регулятора й банкам
- B. облік та зберігання банкнот і монет національної валюти
- C. перевезення готівки та інших цінностей у системі Національного банку України
- D. всі відповіді вірні

10. НБУ має право кредитувати

- A. А. Уряд України
- B. В. Міністерство фінансів
- C. С. фізичних та юридичних осіб
- D. банківські установи

11. Основні захисні елементи банкнот

- A. водяний знак

- В. райдужний друк
- С. знак для сліпих
- Д. усі відповіді вірні

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Косова Т., Папаїка О. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 328 с.
2. Кузнецова С., Болгар Т., Пестовская З. Банківська система: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 400 с.
3. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Підруч. / за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006», 2018. 224 с.

Допоміжна

1. Коверза В.С. Особливості розвитку та функціонування банківської системи України в сучасних умовах *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2018. Вип. 21. С. 147–153 URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua/view/creators/index.K.html>
2. Банківська система: навч. посіб. / за ред. І.М. Мазур. Дніпро: Пороги, 2017. 444 с. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2779/1/BabenkoLevada_The_banking_system.pdf.
3. Коверза В.С. Тенденції управління банківськими ризиками *Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики*: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. Кривий Ріг: Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла ТуганБарановського, 2019. С. 241–244.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. Офіційна сторінка. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Міністерство фінансів України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики. Офіційна сторінка. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 3. Кредитні відносини центральних банків з комерційними банками

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання виконаних завдань

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Механізм проведення кількісного тендеру розміщення кредитних ресурсів.

2. Загальні умови рефінансування банків.

3. Механізм проведення процентного тендеру розміщення кредитних ресурсів.

4. Порядок надання кредиту «овернайт».

5. Порядок проведення операцій зворотного репо.

6. Порядок проведення операцій прямого репо.

7. Порядок проведення операцій СВОП.

8. Емісія депозитних сертифікатів НБУ.

9. Економічна сутність та значення стабілізаційних кредитів.

3. *Вивчити основні терміни та скласти за ними глосарій:*

- депозитний сертифікат;
- депозитний сертифікат овернайт;
- кількісний тендер;
- кредит овернайт;
- операція зворотного репо;
- операція прямого репо;
- процентний тендер;
- рефінансування банків;
- стабілізаційний кредит;
- тендер з підтримання ліквідності банків;
- тендер з розміщення депозитних сертифікатів;
- ціна зворотної купівлі;
- ціна купівлі.

4. *Виконання тестових завдань:*

1. Рефінансування банків - це

А. повернення банками частини залучених на депозити коштів

В. це операції з надання банкам кредитів у встановленому Національним

банком порядку

С. продаж банками частини своїх проблемних активів з метою вивільнення резервів

Д. немає вірної відповіді

2. Процентна ставка для рефінансування банків через проведення тендера НБУ не може бути

А. меншою ніж облікова ставка НБУ

В. більшою ніж облікова ставка НБУ

С. меншою ніж облікова ставка НБУ плюс один процентний пункт

Д. меншою ніж облікова ставка НБУ плюс нормативна маржа за міжбанківськими кредитами

3. Кредити рефінансування призначені для

А. формування ресурсної бази банків

В. забезпечення комерційних банків довгостроковими ресурсами у разі неспроможності виконня ними своїх зобов'язань

С. підтримки ліквідності банків у разі виникнення неочікуваного та тимчасового її дефіциту ресурсів

Д. усі відповіді вірні

4. Кредит, наданий банку Національним банком за оголошеною процентною ставкою на термін до наступного робочого дня, це

А. операція прямого репо

В. операція зворотнього репо

С. овернайт

Д. немає вірної відповіді

5. Ставка за кредитом овернайт встановлюється Національним банком

А. одноразово при підписанні угоди про надання кредиту овернайт

В. щоденно на наступний робочий день

С. раз на місяць за результатами аналізу фінансового стану банка-позичальника

Д. за рекомендацією МВФ

6. Забезпеченням за кредитами рефінансування можуть виступати

А. державні цінні папери

В. нерухоме майно

С. кошти на рахунках

Д. немає вірної відповіді

7. Тендер, під час оголошення якого банки у своїх заявках до Національного банку зазначають ціну (процентну ставку), за якою вони погоджуються одержати кредит рефінансування або розмістити кошти

А. процентний тендер

В. операція прямого репо

С. овернайт

Д. операція зворотнього репо

8. Кредитна операція, що ґрунтується на двосторонньому договорі про купівлю Національним банком державних облігацій України з портфеля

банку або банківських металів з подальшим зобов'язанням банку викупити державні облігації або банківські метали за обумовленою ціною на обумовлену дату, це

- A. операція прямого репо
- B. операція зворотнього репо
- C. операція із рефінансування
- D. немає вірної відповіді

9. Депозитна операція, що ґрунтується на двосторонньому договорі про продаж Національним банком зі свого портфеля державних облігацій України з одночасним зобов'язанням зворотного їх викупу у банків за обумовленою в договорі ціною та на обумовлену дату, це

- A. операція прямого репо
- B. операція зворотнього репо
- C. операція із рефінансування
- D. немає вірної відповіді

10. Процентний дохід за операціями репо визначається

- A. на основі облікової ставки НБУ
- B. як різниця між ціною зворотнього продажу (викупу) державних облігацій України або банківських металів та ціною їх купівлі
- C. на основі середньої вартості кредитних ресурсів на ринку
- D. на тендерних засадах

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Косова Т., Папаїка О. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 328 с.
2. Кузнецова С., Болгар Т., Пестовская З. Банківська система: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 400 с.
3. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Підруч. / за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006», 2018. 224 с.

Допоміжна

1. Банківська система: навч. посіб. / за ред. І.М. Мазур. Дніпро: Пороги, 2017. 444 с. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2779/1/BabenkoLevada_The_banking_system.pdf.
2. Про основні засади грошово-кредитної політики на 2016 - 2020 роки: Постановою Правління НБУ від 18 серпня 2015 р. № 541 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0541500-15>.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. Офіційна сторінка. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

2. Міністерство фінансів України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики. Офіційна сторінка. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Тема 4. Організація міжбанківських розрахунків

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді та тестових завдань

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Порядок відкриття кореспондентських рахунків комерційних банків.
2. Еволюція міжбанківських розрахунків в Україні.
3. Організація здійснення розрахунків через систему електронних платежів НБУ.
4. Моделі міжбанківських розрахунків через консолідований коррахунок.
5. Нормативно-правова основа міжбанківських розрахунків.

3. Підготуйте доповідь та її презентацію за обраною темою:

1. Організація міжбанківських розрахунків у розвинутих країнах.
2. Роль НБУ у розвитку ринку платіжних карток.
3. Перспективи розвитку міжбанківських розрахунків в Україні.

4. Виконання тестових завдань:

1. Основною функцією системи електронних міжбанківських переказів (СЕМП) є

A. проведення розрахунків між банками України в національній валюті країни та в інших іноземних валютах

B. багатоступеневий контроль за достовірністю даних на всіх стадіях розрахунків

C. ефективне використання тимчасово вільних ресурсів банків

D. всі відповіді вірні

2. До системи електронних міжбанківських переказів Національного банку (СЕМП) належить

A. система електронних платежів (СЕП)

B. система термінових переказів (СТП)

C. інформаційно-пошукова система

D. всі відповіді вірні

3. Один із принципів роботи системи електронних платежів

- A. Відсутні пріоритети обробки трансакцій за будь-якими ознаками, крім черговості надходження в систему
- B. Ініційована банківською установою трансакція може бути відмінена до завершення операційного дня
- C. Трансакції відображаються на рахунках банків в кінці операційного дня
- D. Граничні суми трансакцій в системі суворо обмежені

4. Система електронних платежів НБУ складається із

- A. центральної розрахункової палати
- B. центральної розрахункової палати і регіональних розрахункових палат
- C. центральної розрахункової палати і регіональних розрахункових палат та автоматизованих робочих місць банків
- D. центральної розрахункової палати і національної системи масових електронних платежів

5. Система термінових переказів

- A. забезпечує проведення міжбанківського переказу в режимі реального часу
- B. забезпечує проведення міжбанківського переказу в режимі обміну файлами за певний проміжок часу
- C. забезпечує проведення міжбанківського переказу в строк, обумовлений договором між НБУ та банком
- D. немає вірної відповіді

6. Необхідними умовами для підключення банку (філії) до СТП є

- A. організаційна, функціональна та технологічна готовність банку (філії)
- B. підключення банку (філії) до інформаційної мережі відповідно до вимог Національного банку
- C. наявність договору про розрахунково-інформаційне обслуговування в системі термінових переказів Національного банку України
- D. всі відповіді вірні

7. Ліміт технічного рахунку – це

- A. рахунок, який відкривається у банку (філії) для обліку коштів та проведення розрахунків, що їх виконує один банк за дорученням і на кошти іншого банку на підставі укладеного договору
- B. рух певної суми коштів, внаслідок якого з вини ініціатора переказу, який не є платником, відбувається її списання з рахунку неналежного платника та (або) зарахування на рахунок неналежного отримувача або видача йому суми переказу в готівковій чи майновій формі
- C. сума, що визначає мінімальний залишок коштів на технічному рахунку банку (філії)
- D. сума, що визначає максимальний обсяг платежів, які банк (філія) може виконати за певний період

8. Кількість моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку комерційних банків у СЕП становить

- A. п'ять моделей

- B. сім моделей
- C. вісім моделей
- D. десять моделей

9. Структурна одиниця Національного банку, яка забезпечує функціонування СЕП це

- A. Центральна розрахункова палата Національного банку (ЦРП)
- B. Інформаційно-пошукова система (ІПС)
- C. міжфілійна платіжна система
- D. немає вірної відповіді

10. Метою створення Національної системи масових електронних платежів (Простір) є

- A. контроль у сфері безготівкового обігу
- B. розроблення та впровадження в Україні відносно дешевої надійно захищеної автоматизованої системи безготівкових розрахунків
- C. запобігання обігу коштів, отриманих злочинним шляхом
- D. немає вірної відповіді

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Косова Т., Папаїка О. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 328 с.
2. Кузнецова С., Болгар Т., Пестовская З. Банківська система: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 400 с.
3. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Підруч. / за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006», 2018. 224 с.

Допоміжна

1. Банківська система: навч. посіб. / за ред. І.М. Мазур. Дніпро: Пороги, 2017. 444 с. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2779/1/BabenkoLevada_The_banking_system.pdf.
2. Про основні засади грошово-кредитної політики на 2016 - 2020 роки: Постановою Правління НБУ від 18 серпня 2015 р. № 541 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0541500-15>.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. Офіційна сторінка. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Міністерство фінансів України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики. Офіційна сторінка.

URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Тема 5. Кредитно – розрахункове обслуговування уряду

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання виконаних завдань

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Нормативно-правове регулювання функцій і повноважень НБУ як фінансового агента уряду.

2. Обслуговування внутрішнього боргу.

3. Обслуговування зовнішнього боргу.

4. Порядок здійснення платежів з погашення та обслуговування державного боргу.

3. *Вивчити основні терміни та скласти за ними глосарій:*

- капітальний державний борг;
- обслуговування державного боргу;
- погашення державного боргу;
- поточний державний борг;
- управління державним боргом;
- чистий державний борг.

4. *Виконання тестових завдань:*

1. Платіжний баланс країни - це

А. співвідношення між сумою грошових надходжень, отриманих країною з-за кордону, і сумою здійснених нею платежів за кордон протягом певного періоду

В. форма фінансової звітності Національного банку, яка складається з активу і пасиву

С. співвідношення між активами та пасивами Національного банку

Д. співвідношення між сумою залучених та розміщених ресурсів

2. Національний банк раз на рік подає Президенту, Кабінету Міністрів України, до Верховної Ради

А. фінансовий звітність, в тому числі дані управлінської звітності

В. прогностні монетарні показники на наступний рік, інформацію про розрахунок частини прогнозованого прибутку, яка підлягатиме перерахуванню до Державного бюджету на поточний та наступний рік

С. рейтинг банків за минулий рік, прогнозовані показники золотовалютного резерву, пропозиції щодо покращення фінансової системи

Д. прогноз валютного курсу на наступний рік

3. До кошторису адміністративних витрат НБУ включаються

- A. амортизаційні відрахування, матеріальні витрати, витрати на оплату праці та соціальні відрахування, інші операційні витрати
- B. амортизаційні відрахування, витрати на оплату праці членам Правління та Ради НБУ, інші операційні витрати
- C. амортизаційні відрахування, резерви під знецінення активів, інвестиції, на забезпечення діяльності НБУ, витрати на виплату винагороди членам Ради НБУ
- D. немає вірної відповіді

4. Яким чином Національний банк фінансує дефіцит Державного бюджету

- A. шляхом надання кредитів в національній та іноземній валюті, як прямо, так і опосередковано через державну установу, іншу юридичну особу, майно якої перебуває у державній власності
- B. шляхом купівлі на первинному ринку цінні паперів, емітованих Кабінетом Міністрів України, державною установою, іншою юридичною особою, майно якої перебуває у державній власності
- C. шляхом внесення до Державного бюджету позитивної різниці між кошторисними доходами та кошторисними витратами, затвердженими на поточний бюджетний рік
- D. усі відповіді правильні

5. Основним методом фінансування внутрішнього державного боргу в Україні є

- A. здійснення емісії грошей
- B. надання прямих кредитів центрального банку уряду
- C. залучення внутрішніх позик
- D. всі відповіді вірні

6. Внутрішній державний борг України складається з

- A. облігацій внутрішньої державної позики
- B. запозичень, здійснених Урядом України у резидентів України
- C. казначейських зобов'язань України
- D. всі відповіді вірні

7. Облігації внутрішньої державної позики випускаються

- A. від імені держави і відповідно до рішення Кабінету Міністрів України
- B. від імені НБУ і відповідно до рішення Кабінету Міністрів України
- C. від імені Уряду України і відповідно до рішення Верховної Ради
- D. від імені Президента і відповідно до рішення Верховної Ради

8. Функції Національного банку як фінансового агента органів виконавчої влади полягають у тому, що

- A. Національний банк вирішує всі питання про залучення кредитних ресурсів для фінансування Державного бюджету, у тому числі в іноземних фінансових установах
- B. Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації, виконавчі органи відповідних місцевих рад зобов'язані зберігати бюджетні кошти у Національному банку

С. Національний банк виступає від імені Уряду України у вирішенні фінансових питань

Д. Національний банк здійснює обслуговування рахунків усіх державних підприємств та організацій

9. Зовнішній державний борг має складові

А. борг органів державної влади і управління

В. борг підприємств, гарантований урядом

С. борги підприємств, оформлені в іноземних банках

Д. борг органів державної влади і управління та борг підприємств, гарантований урядом

10. Згідно з чинним законодавством НБУ дозволяється здійснювати операції з цінними паперами

А. на первинному ринку

В. на вторинному ринку

С. на первинному та вторинному ринках

Д. на фондових ринках

11. Облікова ставка НБУ розраховується як:

А. базова ставка

В. орієнтир щодо вартості залучених та розміщених грошових коштів

С. поточна і періодична

Д. бухгалтерська і аудиторська

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Косова Т., Папаїка О. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 328 с.
2. Кузнецова С., Болгар Т., Пестовская З. Банківська система: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 400 с.
3. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Підруч. / за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006», 2018. 224 с.

Допоміжна

1. Банківська система: навч. посіб. / за ред. І.М. Мазур. Дніпро: Пороги, 2017. 444 с. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2779/1/BabenkoLevada_The_banking_system.pdf.
2. Про основні засади грошово-кредитної політики на 2016 - 2020 роки: Постановою Правління НБУ від 18 серпня 2015 р. № 541 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0541500-15>.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. Офіційна сторінка. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

2. Міністерство фінансів України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики. Офіційна сторінка. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Тема 6. Валютне регулювання та контроль

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді та тестових завдань

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Регулювання НБУ поточних валютних операцій та операцій, що пов'язані з рухом капіталу.
 2. Економічні нормативи НБУ, що регламентують валютну позицію комерційних банків.
 3. Класифікація і характеристика методів валютного регулювання.
 4. Формування золотовалютного резерву країни та управління ним.
 5. Повноваження НБУ у сфері валютного контролю.
- 3. Підготуйте доповідь та її презентацію за обраною темою:*
1. Становлення системи валютного контролю та регулювання в Україні.
 2. Особливості курсової політики НБУ в поточному році та оцінка її ефективності.
 3. Використання пластикових карток і чеків під час поточних торгівельних операцій.
 4. Золотовалютні резерви як показник економічної міцності держави.
 5. Особливості складання платіжного балансу в країнах Європи.

4. Виконання тестових завдань:

1. Основною формою реалізації валютної політики є

- A. валютне регулювання
- B. валютний контроль
- C. валютний режим
- D. всі відповіді вірні

2. Для проведення валютних операцій фінансова установа повинна отримати від НБУ

- A. ліцензію
- B. письмовий дозвіл
- C. право на здійснення валютних операцій закріплюється в статуті
- D. немає вірної відповіді

- 3. Індивідуальні ліцензії на здійснення валютних операцій видаються**
- A. відокремленим підрозділам (філіям) фінансових установ
 - B. резидентам і нерезидентам на здійснення разової валютної операції
 - C. фізичним особам-резидентам
 - D. немає вірної відповіді
- 4. Зниження або підвищення Національним банком процентних ставок з метою регулювання попиту та пропозиції на позиковий капітал - це**
- A. дисконтна валютна політика
 - B. девізна валютна політика
 - C. девальювація
 - D. ревальвація
- 5. Політика регулювання валютного курсу шляхом купівлі та продажу іноземної валюти - це**
- A. дисконтна валютна політика
 - B. девізна валютна політика
 - C. девальвація
 - D. ревальвація
- 6. Офіційне зниження курсу національної грошової одиниці відносно іноземних валют або міжнародних розрахункових одиниць - це**
- A. дисконтна валютна політика
 - B. девізна валютна політика
 - C. девальвація
 - D. ревальвація
- 7. Офіційне підвищення курсу національної грошової одиниці відносно іноземних валют та міжнародних розрахункових одиниць**
- A. дисконтна валютна політика
 - B. девізна валютна політика
 - C. девальвація
 - D. ревальвація
- 8. Що не відноситься до інструментів валютної політики**
- A. диверсифікація валютних резервів
 - B. валютні обмеження
 - C. диверсифікація джерел зовнішніх позик
 - D. валютна інтервенція
- 9. Встановлення валютного курсу в системі НБУ здійснюється за формою**
- A. фіксованого валютного курсу
 - B. плаваючого валютного курсу
 - C. змішаного (фіксованого та плаваючого)
 - D. валютного коридору
- 10. До золотовалютного резерву України не включається**
- A. акції, емітовані резидентами
 - B. монетарне золото
 - C. готівкова іноземна валюта та кошти на рахунках в інших державах

D. резервна позиція в МВФ

11. Співвідношення між двома валютами, що виникає відносно третьої валюти, має назву:

- A. валютний паритет
- B. крос-курс
- C. фіксинг
- D. валютний обмінний курс

12. Основною метою валютної політики НБУ є

- A. стабілізація курсу національної грошової одиниці
- B. збалансованість платіжного балансу
- C. стабілізація курсу національної валюти і збалансованість платіжного балансу країни
- D. підтримка на оптимальному рівні золотовалютних резервів держави

13. Тройська унція – це

- A. вагова одиниця золота та інших дорогоцінних металів, 1/12 частка англійського золотомонетного фунта
- B. вагова одиниця золота та інших дорогоцінних металів, 1/14 частка англійського золотомонетного фунта
- C. вагова одиниця золота та інших дорогоцінних металів, 1/16 частка англійського золотомонетного фунта.
- D. вагова одиниця золота та інших дорогоцінних металів, 1/20 частка англійського золотомонетного фунта

14. До торгівельних операцій банків з валютою відносяться

- A. купівля платіжних документів в іноземній валюті фізичними особами (резидентами і нерезидентами)
- B. приймання для направлення на інкасо готівки в іноземній валюті та платіжних документів в іноземній валюті
- C. виплата авторських гонорарів і платежів за користування авторськими правами
- D. оплата праці нерезидентів, які працюють в Україні

15. До неторговельних операцій банку з іноземною валютою можна віднести такі операції

- A. виплата іноземної валюти готівкою та платіжними документами в іноземній валюті
- B. купівля платіжних документів в іноземній валюті фізичними особами (резидентами та нерезидентами)
- C. купівля та продаж готівки іноземної валюти за готівку в гривнях
- D. купівля та продаж платіжних документів в іноземній валюті за готівку в гривнях, а також продаж і оплата платіжних документів в іноземній валюті

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Косова Т., Папаїка О. Центральний банк і грошово-кредитна політика:

- навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 328 с.
- Кузнецова С., Болгар Т., Пестовская З. Банківська система: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 400 с.
 - Центральний банк і грошово-кредитна політика. Підруч. / за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006», 2018. 224 с.

Допоміжна

- Банківська система: навч. посіб. / за ред. І.М. Мазур. Дніпро: Пороги, 2017. 444 с. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2779/1/BabenkoLevada_The_banking_system.pdf.
- Про основні засади грошово-кредитної політики на 2016 - 2020 роки: Постановою Правління НБУ від 18 серпня 2015 р. № 541 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0541500-15>.

Інформаційні ресурси

- Верховна Рада України. Офіційна сторінка. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
- Міністерство фінансів України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
- Офіційний сайт Державної казначейської служби України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>
- Офіційний сайт Державної служби статистики. Офіційна сторінка. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Тема 7. Регулювання банківської діяльності та нагляд

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді та тестових завдань

Завдання для самостійної роботи:

- Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
- Самостійно опрацюйте питання:*
 - Економічна сутність, необхідність і задачі регулювання банківської діяльності.
 - Особливості створення і реєстрації комерційних банків: необхідність законодавчого регулювання, головні суб'єкти та механізм документообігу на першому етапі регулювання створення нових банків.
 - Основні напрями регулювання НБУ діяльності комерційних банків.
 - Встановлення НБУ економічних нормативів, що регламентують діяльність комерційних банків.
 - Система створення резервів на покриття банківських ризиків.
- Підготуйте доповідь та її презентацію за обраною темою:*

1. Базельський комітет з питань регулювання діяльності банків.
2. Регулювання діяльності комерційних банків за допомогою економічних нормативів.
3. Система страхування депозитів у зарубіжних країнах.
4. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб України: інституційні основи діяльності, функції, завдання та повноваження.
5. Пруденційний нагляд за діяльністю комерційних банків та напрямки його розвитку в Україні.
6. Методологія здійснення дистанційного нагляду за діяльністю комерційних банків в Україні та шляхи її вдосконалення.
7. Організація банківського нагляду в зарубіжних країнах.
8. Концепція створення незалежного органу щодо нагляду за діяльністю комерційних банків в Україні.
9. Страхування депозитів клієнтів банку як засіб забезпечення стабільності та надійності банківської системи.

4. Виконання тестових завдань:

- 1. Одним із економічних нормативів, встановлених Національним банком, що є обов'язковими до виконання всіма банками є**
 - A. нормативи капіталу
 - B. нормативи ліквідності
 - C. нормативи кредитного ризику
 - D. всі відповіді вірні
- 2. До адміністративних методів регулювання банківської діяльності належать**
 - A. управління золотовалютними резервами, включаючи валютні інтервенції
 - B. установлення економічних нормативів
 - C. установлення нормативів обов'язкового резервування
 - D. реєстрацію та ліцензування
- 3. До індикативних методів регулювання банківської діяльності належать**
 - A. нагляд за банківською діяльністю
 - B. установлення економічних нормативів
 - C. встановлення нормативів обов'язкового резервування
 - D. реєстрація та ліцензування
- 4. Документ, який видає Національний банк та на підставі якого банки та філії іноземних банків мають право здійснювати банківську діяльність - це**
 - A. банківська ліцензія
 - B. банківська гарантія
 - C. дозвіл на виконання банківських операцій
 - D. немає вірної відповіді
- 5. Виберіть актив банку із найменшим коефіцієнтом ризику**
 - A. Короткострокові кредити, надані центральним органам державного управління

- В. Боргові цінні папери центральних органів державного управління
- С. Боргові цінні папери місцевих органів державного управління.
- Д. Прибутки, нараховані за кредитами, наданими центральним органам державного управління

6. Банки визначають величину кредитного ризику за всіма активними банківськими операціями

- А. раз на рік станом на 1 січня року
- В. раз у квартал, станом на 1 число місяця, наступного за звітнім
- С. на перше число кожного місяця, наступного за звітнім
- Д. по фізичним особам – раз на рік, по юридичним особам – раз у квартал, станом на 1 число періоду, наступного за звітнім

7. Основний капітал включає

- А. статутний капітал, додаткові внески акціонерів, фінансова допомога акціонерів банку, прибуток, спрямований на збільшення статутного капіталу, розкриті резерви
- В. статутний капітал, резервний фонд, нерозподілений прибуток
- С. статутний капітал, додаткові внески акціонерів, прибуток, спрямований на збільшення статутного капіталу
- Д. статутний капітал, прибуток, спрямований на збільшення статутного капіталу, розкриті резерви

8. Норматив миттєвої ліквідності встановлюється для

- А. визначення збалансованості строків і сум ліквідних активів і зобов'язань банку з кінцевим строком погашення до 30 днів (включно)
- В. визначення здатність банку виконувати прийняті їм короткострокові зобов'язання за рахунок ліквідних активів
- С. це здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань за рахунок високоліквідних активів (засобу в касі й на кореспондентських рахунках)
- Д. немає вірної відповіді

9. Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента або групи пов'язаних контрагентів (Н7) не має перевищувати

- А. 50% регулятивного капіталу
- В. 40% регулятивного капіталу
- С. 30% регулятивного капіталу
- Д. 25% регулятивного капіталу

10. В Україні система гарантування поширюється на депозити

- А. тільки фізичних осіб
- В. тільки юридичних осіб
- С. усіх фізичних та юридичних осіб
- Д. усіх суб'єктів господарювання, включаючи бюджетні установи

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Косова Т., Папаїка О. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 328 с.
2. Кузнецова С., Болгар Т., Пестовская З. Банківська система: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 400 с.
3. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Підруч. / за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006», 2018. 224 с.

Допоміжна

1. Коверза В.С. Особливості розвитку та функціонування банківської системи України в сучасних умовах *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2018. Вип. 21. С. 147–153 URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua/view/creators/index.K.html>
2. Банківська система: навч. посіб. / за ред. І.М. Мазур. Дніпро: Пороги, 2017. 444 с. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2779/1/BabenkoLevada_The_banking_system.pdf.
3. Про основні засади грошово-кредитної політики на 2016 - 2020 роки: Постановою Правління НБУ від 18 серпня 2015 р. № 541 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0541500-15>.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. Офіційна сторінка. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Міністерство фінансів України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Національного банку України. Офіційна сторінка. URL: <http://bank.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики. Офіційна сторінка. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Тема 8. Нагляд за ринком небанківських фінансових послуг

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання тестових завдань

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Сучасний стан та тенденції розвитку ринку небанківських фінансових послуг.

2. Організаційно – правове регулювання діяльності кредитних спілок.
3. Організаційно – правове регулювання діяльності фінансових компаній.
4. Організаційно – правове регулювання діяльності ломбардів.
5. Організаційно – правове регулювання діяльності страхових компаній.
6. Нормативно - правове регулювання діяльності ринку небанківських фінансових послуг.

3. Виконання тестових завдань:

1. Чи повинні відокремлені підрозділи фінансової установи (філії), які не здійснюють розрахунково-касові операції (безбалансові відокремлені підрозділи) мати окремого відповідального працівника з фінансового моніторингу

- A. так
- B. ні
- C. має бути одна особа, яка буде відповідати за проведення фінансового моніторингу в установі в цілому
- D. інша відповідь

2. До «електронних документів» відносяться

- A. документи, які оформляються та передаються не на паперових носіях, а в електронному вигляді
- B. електронні копії з оригіналу (скан, фото), електронні файли в різних форматах тощо
- C. немає вірної відповіді
- D. всі відповіді вірні

3. Чи необхідно подавати анкету керівника небанківської установи щодо членів наглядової ради небанківської установи

- A. так
- B. ні
- C. немає вірної відповіді
- D. кожному з членів наглядової ради небанківської установи необхідно подавати анкету керівника, оскільки вони відносяться до керівників небанківської установи

4. Чи може ліцензію на надання банкам послуг з інкасації отримати фінансова установа

- A. так
- B. ні
- C. немає вірної відповіді
- D. для забезпечення виключно власних потреб з перевезень

5. Чи може небанківська установа звернутися до Національного банку України за отриманням двох ліцензій одночасно

- A. може
- B. не може
- C. немає вірної відповіді

- D. так, за винятком отримання ліцензії на здійснення валютних операцій
- 6. Вкажіть, хто здійснює керування пасивами комерційного банку на макрорівні**
- A. головний банк — юридична особа
 B. НБУ
 C. Міністерство фінансів
 D. Асоціація комерційних банків
- 7. Банківська ліцензія видається**
- A. Міністерством фінансів України
 B. Кабінетом Міністрів України
 C. НБУ
 D. немає вірної відповіді
- 8. Чи може небанківська установа надавати послуги з переказу коштів без участі в платіжній системі**
- A. може
 B. не може
 C. немає вірної відповіді
 D. НБУ розробив концепцію удосконалення регулювання платіжного ринку, що передбачає можливість здійснення переказу коштів поза межами платіжної системи
- 9. Хто регулює діяльність страхових агентів**
- A. страхові комісії
 B. Кабінет Міністрів
 C. Міністерство фінансів
 D. немає вірної відповіді
- 10. Чи повинні страхові компанії подавати до Національного банку копії правил та/або програм проведення внутрішнього фінансового моніторингу, або доповнень до них для отримання ліцензії на здійснення страхової діяльності**
- A. повинні
 B. не повинні
 C. немає вірної відповіді
 D. повинні після отримання ліцензії

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Косова Т., Папаїка О. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 328 с.
2. Кузнецова С., Болгар Т., Пестовская З. Банківська система: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 400 с.
3. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Підруч. / за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006», 2018. 224 с.

Допоміжна

1. Коверза В.С. Особливості розвитку та функціонування банківської системи України в сучасних умовах *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2018. Вип. 21. С. 147–153 URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua/view/creators/index.K.html>
2. Банківська система: навч. посіб. / за ред. І.М. Мазур. Дніпро: Пороги, 2017. 444 с. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2779/1/BabenkoLevada_The_banking_system.pdf.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. Офіційна сторінка. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Міністерство фінансів України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Національного банку України. Офіційна сторінка. URL: <http://bank.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики. Офіційна сторінка. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Тема 9. Грошово - кредитна політика та інструменти її реалізації

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді та тестових завдань

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 1. Принципи складання платіжного балансу.
 2. Методи прогнозування платіжного балансу.
 3. Економічна сутність платіжного балансу та його структура.
 4. Умови застосування різних типів монетарної політики.
 5. Характеристика економічних нормативів діяльності банківських установ.
 6. Характеристика суб'єктів кошторисної відповідальності.
 7. Стратегії валютної політики.
3. *Підготуйте доповідь та її презентацію за обраною темою:*
 1. Взаємозв'язок і взаємозалежність між мультиплікаторами, нормою обов'язкового резервування та обсягом грошової маси в обігу.
 2. Повноваження НБУ у сфері проведення фінансового моніторингу банків.
 3. Організаційна структура банківського нагляду.

4. Внутрішній фінансовий моніторинг як складова системи контролю за легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом.

5. Організація внутрішнього фінансового моніторингу в банківських установах.

6. Міжнародні стандарти у сфері запобігання та протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом.

7. Фінансовий моніторинг у системі економічних категорій.

4. *Виконання тестових завдань:*

1. Грошово-кредитну політику України визначає та реалізує

- A. Верховна Рада
- B. Національний банк та Кабінет міністрів
- C. Уряд України
- D. Національний банк

11. До інструментів грошово-кредитної політики згідно з Законом України «Про Національний банк України» відноситься

- A. визначення й регулювання норм обов'язкових резервів
- B. процентна політика
- C. управління золотовалютними резервами
- D. всі відповіді вірні

12. Встановлення граничних сум кредитування, за якого комерційні банки змушені утримувати певну частину залучених депозитів у вигляді невикористаних резервів називається

- A. «Кредитна стеля»
- B. кредитний резерв
- C. депозитний резерв
- D. селективна кредитна політика

13. Облікова ставка центрального банку є

- A. основною офіційною ставкою та орієнтиром офіційної вартості ресурсів для суб'єктів господарювання
- B. ціна за рефінансування комерційних банків, яке здійснюється шляхом купівлі векселів Національним банком до настання строку платежу за ними, й утримується з номінальної суми векселя
- C. одним із монетарних інструментів, за допомогою якого Національний банк встановлює для банків та інших суб'єктів грошово-кредитного ринку орієнтир щодо вартості залучених та розміщених грошових коштів
- D. всі відповіді вірні

14. Одним із принципів встановлення облікової ставки центрального банку є

- A. визначення облікової ставки на рівні, що перевищує темпи інфляції
- B. визначення облікової ставки на рівні, меншому за темпи інфляції
- C. визначення облікової ставки на рівні, що забезпечує перевищення попиту над пропозицією на грошовому ринку
- D. визначення облікової ставки на рівні, що забезпечує перевищення пропозиції над попитом на грошовому ринку

15. Відсутність банківської ліцензії не дозволяє банку

- A. здійснювати діяльність із залучення вкладів та інших коштів, що підлягають поверненню
- B. надавати кредити і вести рахунки
- C. здійснювати розрахунково-касове обслуговування клієнтів
- D. всі відповіді вірні

16. До інструментів опосередкованого впливу на банківську діяльність належить

- A. реєстрація банків і ліцензування їх діяльності
- B. визначення нормативів обов'язкового резервування для банків
- C. надання рекомендацій щодо діяльності банків
- D. визначення процентної політики

17. Мета застосування норм обов'язкового резервування полягає у:

- A. обмеженні темпів зростання грошової маси
- B. вилученні надлишкових коштів із грошового обігу
- C. регулюванні попиту на банківські ресурси
- D. всі відповіді вірні

18. До якого виду банківських резервів відносять субординований борг

- A. до спеціальних
- B. до розкритих
- C. до резервів під активні операції
- D. не відноситься до резервів взагалі

19. Національний банк України забороняє надавати кредити на такі цілі

- A. покриття збитків від господарської діяльності
- B. формування та збільшення статутного капіталу
- C. придбання цінних паперів
- D. всі відповіді вірні

20. Для покриття збитків від яких операцій банк створює резерви

- A. торгівельних
- B. пасивних
- C. активних
- D. позабалансових

Список рекомендованої літератури**Основна**

1. Косова Т., Папаїка О. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 328 с.
2. Кузнецова С., Болгар Т., Пестовская З. Банківська система: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 400 с.
3. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Підруч. / за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006», 2018. 224 с.

Допоміжна

1. Монетарна політика: теоретико-методологічні аспекти: навч. посіб. / С.В. Глуценко. Київ: НаУКМА, 2017. 63 с.
2. Банківська система: навч. посіб. / за ред. І.М. Мазур. Дніпро: Пороги, 2017. 444 с. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2779/1/BabenkoLevada_The_banking_system.pdf.
3. Про основні засади грошово-кредитної політики на 2016 - 2020 роки: Постановою Правління НБУ від 18 серпня 2015 р. № 541 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0541500-15>.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. Офіційна сторінка. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Міністерство фінансів України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики. Офіційна сторінка. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Тема 10. Центральний банк – інформаційно -аналітичний центр грошово-кредитної системи

Методи контролю: усне опитування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання виконаних завдань

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Організаційна структура НБУ.
2. Характеристика операцій НБУ.
3. Повноваження Правління НБУ.
4. Фінансове забезпечення НБУ.
5. Характеристика статей кошторису НБУ.
6. Грошова база, контроль за нею з боку центрального банку.
7. Роль НБУ в регулюванні готівкового обігу.

3. Вивчити основні терміни та скласти за ними глосарій:

- валовий зовнішній борг;
- внутрішній державний борг;
- державний борг;
- єдиний казначейський рахунок;
- зовнішній державний борг;

- казначейське зобов'язання України;
- цільові облігації внутрішніх державних позик України.

4. Виконання тестових завдань:

- 1. Основною функцією діяльності НБУ є**
 - A. емісія банкнот і монет
 - B. підтримка стабільності національної грошової одиниці
 - C. організація валютного ринку України
 - D. проведення операцій, пов'язаних з підтримкою ліквідності банківської системи
- 2. До принципів системи НБУ відноситься**
 - A. принцип нормотворчості
 - B. принцип економічної самостійності
 - C. принцип здійснення діяльності без отримання прибутку
 - D. усі відповіді вірні
- 3. Національний банк України є**
 - A. відокремленим підрозділом уряду
 - B. організацією без статусу юридичної особи
 - C. юридичною особою
 - D. неприбутковою організацією
- 4. Голова НБУ призначається**
 - A. Верховною Радою за поданням Президента України строком на 7 років
 - B. Кабінетом міністрів України із погодженням з Президентом строком на 5 років
 - C. Правлінням Національного банку із затвердженням в Кабінеті міністрів безстроково
 - D. Радою Національного банку строком на 5 років
- 5. Яка стаття балансу НБУ належить до активу**
 - A. монетарне золото
 - B. готівка в обігу
 - C. статутний капітал
 - D. депозити уряду
- 6. Яка стаття балансу НБУ належить до пасиву**
 - A. монетарне золото
 - B. кредити надані комерційним банкам
 - C. кредити Уряду
 - D. готівка в обігу
- 7. Кошторис доходів і витрат НБУ затверджує**
 - A. Кабінет Міністрів України
 - B. Рада НБУ
 - C. Верховна Рада України
 - D. Правління НБУ
- 8. Голова НБУ очолює**
 - A. Раду Національного банку
 - B. Правління Національного банку

- С. Підрозділ внутрішнього аудиту Національного банку
 D. немає вірної відповіді
- 9. До операцій НБУ не відноситься**
- А. надання кредитів банкам для підтримки її ліквідності
 В. купівля та продаж валютних цінностей з метою монетарного регулювання
 С. надання прямих кредитів на фінансування витрат Державного бюджету України
 D. ведення рахунків Фонду гарантування вкладів фізичних осіб
- 10. Облікова ставка НБУ - це**
- А. один із монетарних інструментів, за допомогою якого Національний банк України встановлює для банків та інших суб'єктів грошово-кредитного ринку орієнтир щодо вартості залучених та розміщених грошових коштів
 В. відсоткова ставка, встановлена НБУ, нижче якої банки та інші суб'єкти грошово-кредитного ринку не мають права залучати ресурси (депозити)
 С. відсоткова ставка, встановлена НБУ, вище якої банки та інші суб'єкти грошово-кредитного ринку не мають права залучати ресурси (депозити)
 D. відсоткова ставка, встановлена НБУ, нижче якої банки та інші суб'єкти грошово-кредитного ринку не мають права розміщувати ресурси (надавати кредити)

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Косова Т., Папаїка О. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 328 с.
2. Кузнецова С., Болгар Т., Пестовская З. Банківська система: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 400 с.
3. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Підруч. / за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006», 2018. 224 с.

Допоміжна

1. Коверза В.С. Особливості розвитку та функціонування банківської системи України в сучасних умовах *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2018. Вип. 21. С. 147–153. URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua/view/creators/index.K.html>
2. Коверза В.С. Концепція схеми діяльності банківської системи при застосуванні комплексу економіко - математичних моделей та інформаційних технологій *Наукове мислення*. Дніпро: Видавництво НМ, 2018. С. 7–9.
3. Банківська система: навч. посіб. / за ред. І.М. Мазур. Дніпро: Пороги, 2017. 444 с. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2779/1/BabenkoLevada_The_banking_system.pdf.

4. Про основні засади грошово-кредитної політики на 2016 - 2020 роки: Постановою Правління НБУ від 18 серпня 2015 р. № 541 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0541500-15>.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. Офіційна сторінка. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Міністерство фінансів України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. Офіційна сторінка. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики. Офіційна сторінка. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Навчальне видання

Коверза Вікторія Семенівна
Шендригоренко Марина Трохимівна
Іванова Наталя Сергіївна
Неізнєстна Олена Володимирівна
Шевченко Любов Ярославівна
Янковський Валерій Андрійович

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК І ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА**

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 2,5.

Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.
Свідоцтво суб'єкта видавничої
справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.

